

Vooral data Nationaal Hydrologisch Instrumentarium gewild

Het Nationaal Hydrologisch Instrumentarium wordt vrij beschikbaar en zal als startpunt voor meer gedetailleerde modelstudies in Nederland kunnen worden gebruikt. In de komende jaren verandert hiermee de praktijk van de hydroloog in potentie enorm.

Op 22 januari hield de Nederlandse Hydrologische Vereniging (NHV) een bijeenkomst over het Nationaal Hydrologisch Instrumentarium (NHI). Het NHI is een gezamenlijk initiatief (2005) van Alterra, Deltares, Planbureau voor de Leefomgeving, Rijkswaterstaat Waterdienst en STOWA. Dit initiatief sloot aan bij een pleidooi van de Commissie Wijffels - die in 2004 op verzoek van de minister van OCW advies uitbracht over de toekomstige rol van grote technologische instituten - voor meer bundeling van kennis in de watersector. Het nieuwe instrumentarium moest de oude landelijke instrumentaria vervangen, zoals het landelijk grondwatermodel van het MNP en het nationaal grondwatermodel van het RIZA. De bedoeling van het NHI is de berekening van grond- en oppervlaktewaterstromingen om strategische en operationele vragen op landelijke schaal te kunnen beantwoorden.

Met uitzondering van Zuid-Limburg en de waddeneilanden is het modelinstrumentarium landelijk dekkend. Het rekent met tijdstappen van één dag en met ruimtelijke eenheden (gridcellen) van 250 bij 250 meter. De beschikbaarheid van oppervlaktewater wordt berekend in tijdstappen van decaden. Drie sprekers kwamen op 22 januari aan het woord. Timo Kroon (Rijkswaterstaat Waterdienst) ging in op het doel en de visie achter het NHI. Hij zag een toekomstbeeld voor zich waarbij een nationaal hydrologisch instituut met regelmaat waterverwachtingen uitgeeft op basis van een nationaal hydrologisch instrumentarium. Kroon noemde voorbeelden van mogelijke analyses en de plannen voor het komende jaar. In het NHI is de ondergrond geschematiseerd in drie watervoerende lagen en vindt koppeling plaats met modellen voor de onverzadigde zone en het oppervlaktewater. Verwezen werd naar een plausibiliteitsstudie waaruit duidelijk zou moeten worden of de gedane aannamen inderdaad geloofwaardig zijn. Vanuit de zaal werd opgemerkt dat dit eigenlijk gekwantificeerd zou moeten worden, zodat er wat meer gezegd kan worden dan een obligaat 'het model komt redelijk overeen met de werkelijkheid': wat is redelijk, redelijk voor wie en voor welke toepassingen?

Mark Bakker (TU Delft en KWR) was gevraagd om met een kritisch oog naar het NHI te kijken. Hij had hiertoe een achttal hydrologen geraadpleegd, waarbij hij tot tien vragen kwam die hij trachtte te beantwoorden. Een prangende vraag was in welke

mate het NHI vraaggestuurd was: op welke vragen is en geeft een landelijk model het antwoord? Aan de hand van enkele meer algemene stellingen - zoals het gegeven dat veel informatie aan modellen wordt toegevoegd sec omdat deze beschikbaar is; niet omdat deze informatie er toe doet - werd het NHI tegen het licht gehouden. De Amerikaanse president Obama zei tijdens zijn inauguratie "The question we ask today is not whether our government is too big or too small, but whether it works": dit geldt ook voor modellen. Het probleem van ijking van het model komt hierbij om de hoek kijken: is dat überhaupt goed te doen? Bakker eindigde zijn betoog met de mededeling dat het NHI modellen niet eenvoudiger zal maken, maar hopelijk wel goede basisgegevens voor kleinere modellen beschikbaar maakt. Een punt van aandacht of zorg hierbij is dat beleidsmakers het NHI wellicht gaan zien als de (enige) waarheid.

Als laatste spreker kwam Elgard van Leeuwen (TU Delft en Deltares) aan het woord met 'mijmeringen van een buitenstaander'. Hij ging al snel naar een wat hoger abstractieniveau en onderscheidde proces- en beslismodellen. Contact met de eindgebruiker van de modellen is van belang. Doel is proces- en beslismodel uiteindelijk bij elkaar te brengen. Van Leeuwen benadrukte dat communicatie de grootste valkuil is: beslissingsondersteuning loopt zelden stuk op kennishiaten. De grootste waarde zit in het 'samen optuigen': 'high tech' helpt immers alleen als dit ook de communicatie ten goede komt, aldus Van Leeuwen. De nationale watervragen hebben niet alleen betrekking op de inhoud - beslissers maken keuzen: wat is gewenst? Welke water- en dus risicoverdeling is de beste? Dat vraagt meer dan louter antwoorden over hoeveelheden water.

De discussie die volgde op de presentaties was levendig. Veel belangstelling bestond voor de basisgegevens die aan het modelinstrumentarium ten grondslag liggen: komen deze beschikbaar en, zo ja, in welke vorm? Adviesbureaus maar ook waterleidingbedrijven houden graag zicht op de kwaliteit van de gegevens en willen ook naar eigen behoefte modellen kunnen blijven bouwen. De roep om volledige transparantie was luid. Te beluisteren viel de kanttekening dat een model dat alle vragen moet kunnen beantwoorden, bijna per definitie niet efficiënt is. Een model dient ad hoc aan de vraagstelling te kunnen worden aangepast. En passant werd opgemerkt dat de modelcode voor het



grondwater (Modflow-88) niet geheel meer bij de tijd is. Hier en daar werden vraagtekens gezet bij de wijze waarop de schematisatie plaatsvond.

Dat een grondslag ontstaat om in werkwijze naar elkaar toe te groeien, werd als het voornaamste winstpunt gezien. Door het werken binnen één inhoudelijk kader, ook in verschillende studies, kan de inhoud van dit kader steeds verder groeien. Hoewel stevige noten werden gekraakt, was de kritiek hoofdzakelijk opbouwend van karakter.

Michael van der Valk

Meer informatie over het modelinstrumentarium is beschikbaar via www.nhi.nu.